

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ
ЗА 2025. ГОДИНУ

САДРЖАЈ

ИЗДВАЈАМО

1. ФОНД

- 1.1 Обавезни примерак
- 1.2 Куповина, размена и поклон
- 1.3 Обрада
- 1.4 Чување и приступ
- 1.5 Ревизија

2. КОРИСНИЦИ

- 2.1 Учлањење и друге услуге
- 2.2 Научне информације
- 2.3 Агенције за издаваче

3. НБС – ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

- 3.1 Евидентирање и заштита старе и ретке библиотечке грађе
- 3.2 Истраживање и развој библиотечко-информационог система
- 3.3 Виртуелна библиотека Србије
- 3.4 Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

- 4.1 Пројекти и пројектно организовани послови
- 4.2 НБС ван НБС
- 4.3 НБС у дигиталној сфери

5. КА ЈАВНОСТИ

- 5.1 Издавачка делатност
- 5.2 Дистрибуција
- 5.3 Сајмови
- 5.4 Награде
- 5.5 Изложбе
- 5.6 Међународна сарадња

6. ЕДУКАТИВНИ И ТЕОРИЈСКИ РАД

7. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

- 7.1 Економско-рачуноводствени послови
- 7.2 Правни послови, јавне набавке, ауторско и сродна права
- 7.3 Општи послови

8. РАД НАДЗОРНОГ И УПРАВНОГ ОДБОРА

Издајамо

- Путем обавезног примерка примљено је 94.673 примерка библиотечке грађе.
- Путем размене, поклона и куповине фондови НБС у току 2025. године обогаћени су укупно за 10.241 јединицу.
- На сервере Народне библиотеке Србије похрањено је 23.525 дигиталних копија штампаних публикација у оквиру електронског обавезног примерка и 329 интернет страница које су прикључене корпусу веб-архива.
- Захваљујући Министарству културе Републике Србије, збирка старе и ретке књиге НБС обогаћена је књигом Крста Мазаровића из 1718. године: *Valor trionfante overo preggio di gloria nel dispreggio della morte dell' intrepida nazione perastina : Raguglio Istorico sopra il fiero attacco e sanguinoso arambo trà il Vascello Perastino, e la Tartana Barbaresca successo nella Rada di Durazzo con l'acquisto della medema l'anno della N. S. 1716*. Књига је дигитализована и доступна у Дигиталној НБС.
- Уписано је 7.315 чланова, пружено је 97.532 информације, читаонице Народне библиотеке Србије је посетило 121.618 корисника, а одговорено је на 621 захтев за међубиблиотечку позајмицу и послато 395 књига.
- Укупан број претрага свих електронских каталога система узајамне каталогизације, био је 7.706.121.
- У 2025. години све библиотеке чланице COBISS система су са програмске опреме COBISS3, који је био у употреби 25 година, прешле на COBISS Cat и COBISS Lib, нову генерацију програмске опреме COBISS4.
- На годишњем нивоу, у 2025. години забележено је укупно 43.658 новокреираних CONOR.SR записа. Укупан број нормативних записа у бази CONOR.SR је преко 460.000.
- Настављен је рад на ревизији фонда серијских публикација, стране књиге, музејског примерка и посебних збирки. У Одељењу посебних фондова ретроспективно су каталогизовани легати Тихомира Ђорђевића и Милана Ракића.
- Завршено је сортирање и експорт података за е-издање 13 библиографија.
- Употреба УДК онлајн платформе у односу на 2024. годину повећана за 7.7%.
- Настављена је сарадња са реномираним свестким издавачима на чије сервисе је НБС преплаћена: *Clarivate Analytics, Elsevier, EBSCO, Oxford University Press, Cambridge University Press, Emerald, IOP- Institute of Physics Publishing*. Број удаљених приступа КоБСОН страници износио је 274.499. Број нових отворених налога за услугу удаљеног приступа КоБСОН сервисима износио је 518. Укупно су корисници КоБСОН-а у 2025. години користили 1.287.595 чланака или књига у пуном тексту.
- Започета је сарадња са Земаљском библиотеком у Берлину, власником Вукове збирке рукописних књига, на обради одговарајуће дигиталне колекције у бази Kitodo. Израђени су и унети описи 19 рукописа.
- У Хиландару је израђен детаљан материјални опис 4 књиге из Збирке ћириличких рукописа, уз археографску припрему за конзервацију 5 кодекса из исте збирке.
- Конзервирано је 8.320 листова књијне грађе на папиру, 86 јединица некњијне грађе на папиру и 58 повеза и заштитних кутија.
- Извршено је 8 стручних надзора над радом библиотека и пружено око 1.400 стручних помоћи.
- Од нових садржаја у Дигиталној НБС издајамо две тематске дигиталне збирке: *Ђура Даничић*, креирану поводом двестогодишњице рођења Ђуре Даничића, и *Леци током Другог светског рата*. Први пут су објављени најстарији штампани каталози Народне библиотеке Србије, док је тематска збирка *НБС се сећа* допуњена новијим

изложбеним каталозима, свим доступним извештајима о раду и бројевима часописа *Гласник Народне библиотеке Србије* и *Археографски прилози*.

- НБС је учествовала у пројекту *Дигитализација текстуалног културног наслеђа – повећање квалитета оптички препознатог текста*, пројекту вештачке интелигенције чији је производ софтверско решење LibrAIfy за побољшање тачности текста добијеног поступком оптичког препознавања карактера дигиталних слика генерисаних скенирањем текстуалне библиотечке грађе.
- Израђена је и стављена у функцију апликација за самосталну резервацију корисничких места.
- Нова апликација за *Електронски регистар старе и ретке књиге* је тестирана током 2025, а затим су извршене припреме за миграцију сета података из COBISS базе.
- НБС као издавака кућа објавила је 13 издања. Забележена су учешћа на 6 сајмова књига, реализација 9 изложби, 9 посета страних амбасада, као и учешће на преко 50 међународних конференција, састанака и других стручних боравака.
- Решењем Владе РС дана 17. јула 2025. године именована је за в.д. управника Јасмина Нинков.
- Решењем Владе РС, дана 3. 7. 2026. године именован је и нови сазив Управног одбора у саставу: проф. др Чедомир Антић, председник, проф. др Александар Милановић, проф. др Драгиша Бојовић, виши дипл. библиотекар Горица Шкипина и дипломирани библиотекар саветник Слађана Стојаковић, чланови, као и нови сазив Надзорног одбора: дипл. правник Леонида Поповић, председник, дипл. економиста Дејан Ђурић и дипл. библиотекар Биљана Курбалија, чланови.

1. ФОНД

Библиотечко-информациона грађа и извори које Народна библиотека Србије (НБС) прикупља, чува, обрађује и даје на коришћење обухватају књиге, периодичку, карте, фотографије, звучне записе, музикалије, графичку грађу, уметничке предмете, базе података, електронске публикације и другу, разнородну грађу. Попуна фонда, као један од основних задатака НБС, заснива се на традиционалној институцији *обавезног примерка* која од 2011. године обухвата и тзв. електронски примерак (у смислу дигиталне копије штампане грађе), затим, на активној *размени* публикација са иностраним и домаћим институцијама културе, на *куповини*, на *поклону* дародаваца, као и на набавци страних *база научних часописа*.

Као национална библиотека, НБС игра пре свега депозитну улогу, односно примарно обавља функцију установе заштите (музејску функцију).

Укупан фонд НБС износи преко 6,5 милиона јединица, а укључујући посебно инвентарисане кадрове микрофилма 7.324.842 примерка. Овде треба напоменути да је комплетан фонд Народне библиотеке Србије уништен 6. априла 1941. године у нацистичком бомбардовању Београда. Иако је у међувремену део фонда реконструисан, неповратно је изгубљен фонд серијских публикација и некњижне грађе.

1.1. Обавезни примерак

Одељење обавезног примерка је примило 10.431 наслов (2.0871 примерак) са територије Србије, а 2.115 (4.310 примерака) из АП Војводине, као и 167 (20.121 бројева, 40.239 примерака) наслова новина са територије Србије, а 28 из АП Војводине. Када је реч о часописима, пристигло је 698 наслова часописа (1.901 бројева, 3.802 примерака) са територије Србије, а 64 (811 броја, 1.619 примерака) из АП Војводине. Одељење је примило и 1.893 публикација које се смештају у посебне фондове.

Када је реч о дистрибуцији, Одељење је проследило 41.724 монографске публикације, 40.152 часописа, 80.244 новина и 7.459 јединица грађе које припадају збиркама посебних фондова.

Послови библиографске контроле за територију АП Косова и Метохије обављају се у Народној библиотеци Србије.

На електронском обавезном примерку је похрањено 9.713 монографија, 13.443 серијских публикација и 369 јединица некњижне грађе.

Током 2025. године, настављене су активности на прикупљању интернет садржаја Републике Србије. Прикупљање портала са додељивањем структуралних метаподатака је рађено преко софтверске платформе Net archive suite. Архивирано је укупно 329 интернет страница. Поједини портали су архивирани на недељном и месечном нивоу.

Поред интернет страница из Србије, прикупљане су и странице из БиХ (Република Српска) и Републике Црне Горе, као и странице српске дијаспоре у свету.

1.2 Куповина, размена и поклон

Путем размене, поклона и куповине фондови НБС у току 2025. године обогаћени су за 5.378 монографских публикација, 1.399 бројева часописа, 2.310 бројева новина, 1.154 јединице некњижне грађе, што укупно износи 10.241 јединицу.

Путем размене добијене су 8.383 јединице грађе од чега је у фонд ушло 5.619, и то: 2.440 књига, 445 наслова часописа у 1.070 примерака и 31 наслов новина у 2.002 примерка и 107 јединица некњижне грађе.

У размену, славистичким центрима, библиотекама Срба у дијаспори и у културно-информативни центар у Скопљу послато је укупно 43.493 библиографске јединице (18.781 књига и 24.712 бројева периодике).

Током 2025. године набављено је путем куповине 540 јединица грађе, од тога 96 књига, 63 броја часописа, 207 бројева новина и 174 јединице некњижне грађе.

Путем поклона добијено је 16.643 јединице библиотечке грађе (13.477 књига, 2.238 бројева часописа, 55 бројева новина, 873 јединице некњижне грађе). Од тога је у фонд ушло 4.304 јединица (2.842 књиге, 266 бројева часописа, 101 број новина и 1.095 јединица некњижне грађе).

У току 2025. године, из сувишака Народне библиотеке Србије поклоњено је библиотекама и другим институцијама у Србији и Републици Српској: 21.264 књиге, 2.341 број часописа и 155 јединица некњижне грађе.

У одељење Посебних фондова је по свим врстама набавке ушла следећа грађа: картографска грађа (155), нотна грађа (97), DVD (2), CD/CDR (286), грамофонске плоче (74), фотографије и албуми (9), разгледнице (22), графички листови (12), плакати и леци (45), документациони материјал (128), бојанке, сликовнице и сл. (667), вишеврсна грађа и предмети (148), стрипови (478).

1.3 Обрада библиотечке грађе и извора

Каталогизација и класификација грађе подразумева каталогизацију на извору (CIP), креирање, ажурирање, допуну, креирање преузимањем, редиговање и ретроспективну конверзију библиографских записа на локалном нивоу (НБС библиографска база података) и у узајамној библиографској бази података COBIB.SR, као и нормативних записа у нормативној бази података CONOR.SR.

1.3.1 Обрада монографских публикација: каталогизација и класификација

У оквиру активности на обради монографских публикација креирано је 11.293 CIP записа. Каталогизација и класификација монографских извора обухватила је 2.996 јединица, а редакција библиографских записа износила је 6.436. Број креираних нормативних записа био је 4.206, док је редакцијом и допуном нормативних записа обухваћен број од 2.540. Аналитички је обрађено 6 зборника, ретроспективном конверзијом 4.192 јединице грађе, а разрешено је и 130 дупликата.

Системска редакција библиографских и нормативних записа рађена је као део текућих послова. По обиму се издвајају редакција записа који се односе на издавачку продукцију националних мањина Буњеваца и Влаха.

1.3.2 Обрада серијских публикација и аналитичка обрада чланака

Током 2025. године библиографско-каталошком обрадом обухваћено је 2.200 наслова са 23.702 примерка. Обрађено је 365 нових наслова, урађено је 189 CIP записа за серијске публикације. Такође, ретроактивно је унето стање фонда за 105 наслова, првог и музејског примерка за 826 годишта. Разрешено је 45 дупликата серијских публикација. Редактирано је 3.144 наслова серијских публикација од тога, са уносом ISSN бројева у старе наслове 405, са исправком хијерархијског нивоа и комплетним ажурирањем записа 1.547, са редакцијом за Ретроспективну библиографију српске периодике 72 записа и честим комплетним проверама наслова и примерака серијских публикација у фонду Народне библиотеке Србије. Сви наслови и примерци који су дошли по свим видовима набавке јесу обрађени.

Настављен је рад на обради чланака током 2025. године, у свим сегментима. За библиографије је обрађено 14.833 записа за чланке, а редиговано је 10456 записа. Креирано је 9.224 записа. Настављен је рад на уносу линкова ка пуном тексту чланка. У записе за библиографије унета су 11.522 линка за приступ отвореном тексту. Урађено је 4.747 СР записа за чланке из часописа и зборника. Током 2025. године 1.410 чланака је обрађено као СР чланака из зборника који ће ући у наредне библиографије.

Настављен је рад на нормативним датотекама у бази CONOR – креирано је и редактирано око 9.055 нормативних записа у 2025. години. Током 2025. године почео је и рад у каталогу на означавању и повезивању нормативних и библиографских записа за слање у базу VIAF (Virtual International Authority File), а повезано је око 2.500 аутора.

1.3.3 Обрада грађе посебних збирки

Укупно је креиран 1.331 запис за посебне збирке, допуњених записа у локалној бази је 302, преузетих са хоста 413. Редиговано је 484 записа за посебне збирке. Укупан број СР записа је износио 1.703.

Поред тога, рађено је на обради рукописа и архивалија у електронској бази са обраду архивске грађе. Креирано је 360 записа, редактирано 890, а извршено је и креирање 10, односно редиговање 4 нормативна записа.

1.3.4 Израда археографских описа (инвентари, каталози, пуни описи)

Када је реч о археографским описима, започето је или се наставило са израдом описа српских рукописних књига у Хиландару, Мађарској и Берлину. Та истраживања подразумевају различите методе и налазе се у различитим фазама.

Започета је сарадња са Земаљском библиотеком у Берлину, власником Вукове збирке рукописних књига, на обради одговарајуће дигиталне колекције у бази Kitodo. Разрешена су техничка питања, извршена је обука за рад у бази, а одржано је и више онлајн састанака са колегама из Немачке. Најзад, израђени су и унети описи 19 рукописа.

У Хиландару, израђен је детаљан материјални опис 4 књиге из Збирке ћириличких рукописа, уз археографску припрему за конзервацију 5 кодекса из исте збирке.

У оквиру пројекта „Опис српских рукописних књига у иностраним збиркама“, који суфинансира Министарство културе, а организује га и њиме руководи Библиотека Српске патријаршије, завршен је текст каталога српских рукописа у Мађарској и послат је на техничко уређење.

1.3.5 Израда библиографија

Током 2025. завршено је сортирање и експорт података за е-издање следећих библиографија:

- Библиографија Србије. Монографске публикације. Св. 1–3/2025.
- Библиографија Србије. Монографске публикације. Преводи, 2025.
- Библиографија Србије. Монографске публикације. Службене публикације, 2025.
- Библиографија Србије. Монографске публикације. Анекс, 2013–2025.
- Библиографија Србика (континуирано ажурирање).
- Библиографија СР записа. Монографске публикација. 1–11/2025.
- Библиографија Србије. Серијске публикације за 2024. годину.
- Библиографија Србије. Серијске публикације. Званичне публикације за 2024.
- Библиографија Србика. Серијске публикације за 2024.

- Библиографија чланака из серијских публикација. Серија А за 2023.
- Библиографија чланака из серијских публикација. Серија Б за 2021.
- Библиографија чланака из серијских публикација. Серија Ц за 2022.
- Библиографија Србије. Чланци и прилози у серијским публикацијама. Чланци из зборника за 2023.

У току 2025. године рађена је и редакција и допуна библиографија чланака које су постављене претходних година, у свим серијама, као и редакција записа за библиографију серијских публикација, која ће бити објављена 2025. године.

Одељење посебних фондова припремило је месечне библиографије СР записа од децембра 2024. закључно са новембром 2025, као и библиографију некњижне грађе за 2024, за коју су прегледани и редиговани регистри – садрже 1.641 јединицу.

1.3.6 Српски УДК онлајн

У току 2025. године настављена је редакција превода и лектура постојећег текста за класу 66.

Од марта 2020. године започет је и процес уједначавања Cobiss шифрарника на потпољима 675b и 675c. Циљ процеса је да се из постојећих шифрарника уклоне бројеви који више нису у употреби и да се уједначе са најновијом верзијом МРФ 12.

Први пут ове године, у марту, одобрен је приступ УДК платформи библиотеци која се налази ван граница Србије.

У току 2025. године креирано је 29 налога за библиотеке. Укупан број корисника платформе у току 2025. године био је 714, што је за 60 корисника више него претходне године.

У односу на 2024. годину повећани су сви параметри претраживања, и то: преглед нотација за 9%, претрага нотација за 1.5%, претрага термина за 16%. Укупно је употреба платформе у односу на 2024. годину повећана за 7.7%.

Скоро сви типови библиотека, осим универзитетских и јавних, повећали су употребу платформе у односу на 2024. годину. Нарочито се уочава пораст употребе платформе у школским библиотекама – 79.14%. Укупан број улазака на платформу у 2025. години, у односу на 2024, увећан је за 20.5%.

1.4 Чување и приступ

Одељење за чување и приступ фондовима примило је укупно 88.310 примерака обавезног примерка, селективне грађе и грађе из одељења монографских и серијских публикација, док је број издатих публикација на коришћење износио 39.470. Број интерних позајмица износио је 5.201.

Књиговезачка радионица преповезала је за потребе фонда укупно 300 примерка књига, 200 томова новина и 345 томова часописа. Насечено и формирано 5.000 фасцикли. Појачана је била и ангажованост у вези са делатностима за потребе културних дешавања.

1.5. Ревизија

Ревизија серијских публикација које су на сигнатури монографских публикација подразумева рекаталогизацију и пресигнирање на сигнатуру периодике. Укупно је урађено 472 наслова и унет 5.231 примерак.

У 2025. години, у Одељењу монографских публикација је ретроспективном конверзијом обухваћено укупно 4.192 записа.

У Одељењу посебних фондова ретроспективно су каталогизовани легати Тихомира Ђорђевића, Милана Ракића, а започети легати Душана Петровића Шанета и Веселина Чајкановића, који се настављају и у 2026. години. Из локалне базе је преузето 3.902 записа, са хоста и других база (LC, WorldCat и др.) преузето је и прилагођено локалној бази 2.145 записа, а нових креираних записа је 2.786. Укупан број записа који је урађен за потребе ретроспективне каталогизације је 8.833. Поред тога, разрешено је 135 дупликата записа.

Електронско читавање

Упоредо са ретроспективним уносом, као припремном радњом неопходном за стварање услова за ревизију фонда, континуирано се врши и непосредно евидентирање јединица грађе помоћу електронског бар-код читача и програмског срањивања тако прикупљених информација с подацима из базе, у циљу одређивања стварног стања, односно ревизија у ужем смислу. Реализовано је електронско читавање сигнатурног низа у МАГ III 100.000–180.000 и МАГ II 650.000–750.000.

2. КОРИСНИЦИ

2.1 Учлањење и друге услуге

У току 2025. године уписано је 7.315 чланова, пружено је 97.532 информације, читаонице Народне библиотеке Србије је посетило 121.618 корисника, а одговорено је на 621 захтев за међубиблиотечку позајмицу и послато 395 књига.

Анализа података за 2025. годину указује на то да је током прве половине године дошло до значајног смањења обима коришћења библиотечких услуга, пре свега услед ванредних околности које су утицале на редовно одвијање наставе на факултетима. Будући да студенти чине приближно 75% укупног броја уписаних корисника, наведене околности су имале директан утицај на смањење броја уписаних чланова, обима циркулације и броја пружених информационих услуга. У другој половини године изражен је пораст броја уписаних корисника, за око 85%, и повећање циркулације за приближно 102% у односу на прву половину године. Ови подаци указују на поновно интензивирање коришћења услуга након успостављања редовне наставе на факултетима.

Упис корисника

У току 2025. године уписано је 7.315 чланова. Најзаступљеније категорије су: годишње чланство (2.332 корисника), чланство у трајању од три дана (1.895 корисника) и чланство у трајању од месец дана (964 корисника). Остале категорије чланства су мање заступљене: чланство у трајању од 6 месеци (498 корисника), три месеца (345 корисника), два месеца (440 корисника) и чланство у трајању од 10 дана (491 корисник).

Статистика електронске позајмице

У 2025. години евидентирано је укупно 171.661 трансакција са грађом у читаоницама Народне библиотеке Србије, реализованих путем електронске позајмице.

Пружање информационих услуга корисницима

Током овог извештајног периода евидентирано је 3.697 захтева корисника, Укупно је евидентирано 98.352 информације, од којих највећи део чине опште информације (44.816,

око 46%), затим библиографске информације (28.170, 29%), тематске информације (19.419, 20%) и најмање фактографске информације (5.947, 6%). Подаци показују значајан обим корисничких захтева и разноврсност информационих услуга које пружа Народна библиотека Србије

Међубиблиотечка позајмица

У току 2025. године, у оквиру међубиблиотечке позајмице, евидентирано је укупно 632 захтева. Од наведеног броја, 549 захтева односи се на сарадњу са библиотекама у Републици Србији, док је 83 захтева реализовано у сарадњи са библиотекама у иностранству.

У оквиру међубиблиотечке сарадње са библиотекама у Републици Србији примљено је 528 захтева, од чега 391 захтев за књиге и 137 захтева за чланке. Реализовано је 372 захтева за књиге и 130 захтева за чланке, док је 26 захтева остало нереализовано. Степен реализације износи преко 95%, што указује на висок ниво ефикасности услуге и успешну сарадњу са библиотекама у Србији.

У међународној међубиблиотечкој сарадњи евидентирано је 83 захтева. Примљено је 26 захтева за књиге и 42 захтева за чланке, од чега је реализовано 23 захтева за књиге и 37 захтева за чланке. Укупно је 8 захтева остало нереализовано, а степен реализације износи око 88%.

Анализа односа примљених и послатих захтева показује да библиотека у већој мери учествује у међубиблиотечкој позајмици као „давалац грађе“, посебно у оквиру сарадње са библиотекама у Републици Србији. Од укупно 633 евидентирана захтева у међубиблиотечкој позајмици, 596 захтева (94,2%) односи се на примљене захтеве других библиотека за грађом из фонда НБС, док је за потребе наших чланова упућено 37 захтева (5,8%). Овај однос указује на то да фондови Народне библиотеке Србије представљају значајан ресурс, као и да библиотека има важну улогу у обезбеђивању доступности публикација другим библиотекама и њиховим корисницима.

Репрографске услуге

Током 2025. године за кориснике и интерне потребе скенирано је 10.723, штампано 3.276, а фотокопирано 44.793 страница.

У току 2025. године било је укупно 24 захтева за скенирање грађе за потребе корисника са потешкоћама у читању. Скенирано је 13 публикација (710 скенова), 11 је преузето из електронског обавезног примерка. Реализовано је 9 захтева за штампање на Брајевом писму, укупно 415 листова.

Поред наведеног, у Одељењу за пружање информационих услуга корисницима је на захтев корисника издато 33 *Потврде о објављеним радовима*, као и 16 *Одобрења за објављивање и јавно приказивање* на захтев институција или физичких лица. Завршено је имплементирање нове апликације за резервацију места у читаоницама и обука корисника за самосталну резервацију места. Организовано је вођење група и предавање за студенте прве године Катедре за библиотекарство и информационе науке и студенте славистике у сарадњи са Међународним славистичким центром.

Коришћење посебних збирки у читаоници

Током извештајног периода, читаоницу је посетило укупно 250 корисника, који су користили 819 публикација. Највеће интересовање владало је за Легате и библиотеке-

целине (64 корисника), док је по броју консултованих јединица предњачила Збирка графика и графичких мапа, са 373 публикације.

- Атласи и карте: 31 корисник / 73 публикације
- Графике и графичке мапе: 11 корисника / 373 публикације
- Документациони материјал: 15 корисника / 20 публикација
- Изложбени каталози: 41 корисник / 63 публикације
- Легати и библиотеке-целине: 64 корисника / 73 публикације
- Фонд фотодокумената: 36 корисника / 109 публикација
- Аудио и аудио-визуелна грађа: 3 корисника / 3 публикације
- Стара и ретка књига: 19 корисника / 24 публикације
- Минијатурна књига: 2 корисника / 2 публикације
- Стрипови: 12 корисника / 38 публикација
- Плакати: 7 корисника / 24 публикације
- Музикалије: 6 корисника / 14 публикација
- Остале збирке: 3 корисника / 3 публикације

Поред наведених збирки, забележено је и 13 корисника Архиве НБС.

У Читаоници Одељења за археографију забележено је преко 450 корисничких посета. Из Трезора су за потребе корисника изнете 63 рукописне и старе штампане књиге, а из Фототеке 408 микрофилмова, 27 јединица фотографске грађе и 83 компакт-диска. Прекопирана су 1.524 електронска документа, израђено је 5.346 дигиталних копија са микрофилмова или фотографија и скенирана 1.381 јединица друге библиотечке грађе.

Корисницима су пружане информационе услуге и стручна помоћ, укључујући истраживачку помоћ, помоћ у изради семинарских, мастер, докторских или самосталних научних радова и обуку за претраживање штампаних и електронских извора, база података и мрежних сервиса Библиотеке.

2.2. Научне информације

У оквиру Одељења за научне информације настављен је рад на два главна програма:

1. КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку програма који обухвата претплату страних часописа и база података, као и усвајање и примену нових рачунарских технологија настављен је и у 2025. години. Потписан је УГОВОР о финансирању у 2025. години дела обједињене набавке и условима коришћења и приступа електронским научним и стручним базама података часописа и књига, од стране научноистраживачких, образовних и војних истраживачких институција, чији је оснивач Република Србија, као и едукације за њихово ефикасно коришћење и финансирање доделе Digital Object Identifier – DOI бројева за научне часописе који излазе у Републици Србији, са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије. Додатно, потписан је уговор којим се у суфинансирање укључују Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине и Министарство одбране Републике Србије.

У 2025. години расписано је и спроведено 17 позива за набавку база.

Број удаљених приступа КоБСОН страници у 2025. износио је 274.499.

Број нових отворених налога за услугу удаљеног приступа КоБСОН сервисима у 2025. години је 518.

Укупно су корисници КоБСОН-а у 2025. години било преузели на свој рачунар било прочитали онлајн 1.287.595 чланака или књига у пуном тексту.

У 2025. преко доступних садржаја преузето је 1.287.595. радова у пуном тексту.

Одржавање сервиса *Наши у WoS* подразумевало је активности преузимања записа о радовима аутора из Србије реферисаним у цитатној бази *Web of Science (WoS)*, уједначавање ауторских имена и креирање јединствених ауторских профила, обавештавање корисника путем имејла о присуству њиховог рада у базама *WoS* и *Наши у WoS*. Годишњи прилив радова био је око 8.905, а ауторских имена око 56.596.

Одржавање Дигиталног репозиторијума Народне библиотеке Србије укључивао је пријем материјала, његову проверу, завођење у евиденцију, депоновање на сервере Народне библиотеке Србије и истовремено депоновање на сервер Математичког института САНУ, за потребе израде библиометријске анализе часописа. Овогодишњи прилив свезака је око 1.492.

2. *DOISerbia* – промоција научних часописа који излазе у Србији и њихово укључивање у међународну размену.

Већина часописа који су део овог система је у претходној години добила већи импакт фактор. Број часописа којима се додељују *DOI* бројеви је 56 наслова. Током 2025. године депоновано је 3.134 чланка (проширени мета-подаци допуњени чланцима у пуном тексту). У том систему сада постоји 60.437 чланака у пуном тексту.

Извршено је преузимање и ажурирање података о ИФ (импакт фактор) и JCI (Journal Citation Index) 2024 у бази ЕлеЧас на КоБСОН сајту – урађено је редовно ажурирање података о ИФ и JCI у бази ЕлеЧас на КоБСОН страници, а класификација је направљена према правилницима Министарства науке, технолошког развоја и иновација: Правилник о стицању истраживачких и научних звања (Службени гласник РС, број 80/2024) и Правилник о категоризацији и рангирању научних часописа (Службени гласник РС, број 80/2024).

Унапређен је сајт *DOISerbia*, као и апликација за унос података и ажурирање сајта, а и Кобсон сајт и најчешће коришћени сервис Елечас.

Обновљена је претплата на сервис за обједињену претрагу (*federated search*) свих претплаћених садржаја *Ebsco Discovery Service – EDS*, што је захтевало израду, ажурирање и учитавање података о претплаћеним садржајима. Успостављање овог система представља велики комфор приликом претраге и доприноси побољшању искоришћености претплаћених сервиса.

2.3 Агенције за издаваче

2.3.1. Национална ISBN агенција (Међународни стандардни број за монографске публикације) и Служба CIP-а (каталогизација у публикацији)

У оквиру активности агенције отворена су нова досијеа и комплетирана документација за 669 новоукључених издавача. Додељено је 13.335 ISBN ознака. Као и до сада, издавачима су на захтев достављени EAN-бар кодови лично или електронском поштом.

Поред стручних послова пријема и дистрибуције захтева, Служба обавља и наплату услуга према усвојеном ценовнику. Израђено је 11.144 фактуре. Током године настављена је конверзија картотеке досијеа издавача у електронски облик, приликом чега се врши и ажурирање података о издавачима. Ажурирано је и унето у електронску базу 274 досијеа. Служба CIP-а је примила, проверила, обрадила, селектовала и доделила каталогизаторима на библиографску и садржинску обраду 15.236 монографских публикација непосредно пред штампу. Ова служба исту процедуру обавља и за материјале које библиографски и садржински обрађују Одељење серијских публикација и Одељење посебних фондова.

2.3.2 ISSN агенција (Међународни стандардни број за серијске публикације)

Током године додељено је 539 ISSN бројева за нове и старе наслове серијских публикација из Србије; прослеђено у ISSN регистар – категорија Register 504 записа, а у категорију Work 35 записа. Редиговано је 530 раније унетих наслова и записа и 77 записа у статусу Legасу који припадају Србији. Током 2025. године настављен је унос L-ISSN-а у електронски каталог НБС (повезујући ISSN је укључен у опис серијских публикација од 2015. године), урађен је 1 бар код за серијске публикације и додељен је 1 привремени број за повезивање за стране часописе који немају ISSN број, како би се омогућила обрада чланака из тих часописа.

Преко ISSN мреже, НБС је активна у пројекту ROAD – Directory of Open Access Scholarly Resources, где је тренутно укључено 406 електронских научних часописа из Србије, који имају отворен приступ.

2.3.3 ISMN агенција (Међународни стандардни број за нотна издања)

Агенција је укључила 12 нових издавача и доделила 59 бројева.

2.3.4 ISAN агенција (Међународни стандардни број за аудиовизуелна издања)

Агенција је укључила 2 нова корисника и регистровала 22 ISAN-а.

3. ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

3.1 Евидентирање и заштита старе и ретке библиотечке грађе

3.1.1 Регистар културних добара

Нова апликација за *Електронски регистар старе и ретке књиге* је тестирана током 2025, а затим су извршене припреме за миграцију сета података из COBISS базе. Припрема је подразумевала и редакцију записа на румунском, мађарском и бугарском језику. Формиране су листе наслова за миграцију и договорен је протокол за преузимање података.

Припремљена су докумената о мишљењу Комисије за културна добра у вези са захтевом Факултета музичке уметности за проглашавање Легата Владимира Ђорђевића за културно добро.

3.1.2 Конзервација, рестаурација и преповез

Одељење за заштиту, конзервацију и рестаурацију у 2025. години радило је на заштити писаних споменика културе на папиру и пергаменту. Конзервирана је грађа која припада фондовима Народне библиотеке Србије, али и грађа из фондова других установа (библиотека и музеја) у Републици Србији које чувају стару и ретку библиотечку грађу.

У овом периоду конзервирана је следећа оштећена књижна и некњижна грађа: 8.320 листова књижне грађе на папиру (стара штампана књига, рукописна књига на папиру и пергаменту), 86 јединица некњижне грађе на папиру (плакати, планови, графике, цртежи, фотографије, мапе, повеље...), 58 повеза и заштитних кутија (кожних, полукожних, тврдих, брош, византијских, заштитних кутија и фасцикли).

У 2025. години стручни тим Одељења за заштиту, конзервацију и рестаурацију извршио је више прегледа фондова књижне и некњижне грађе: Народна библиотека Ужице (надзор над конзерваторском лабораторијом), Природњачки музеј (преглед фонда), Народни музеј Шумадије (преглед фонда), Народни музеј Ниш (преглед фонда), Војни музеј (преглед фонда), Архив САНУ (надзор над конзерваторском лабораторијом), Архив СПЦ (надзор над конзерваторском лабораторијом), Универзитетска библиотека (надзор над конзерваторском лабораторијом), Музеј Николе Тесле (надзор над конзерваторском лабораторијом), Народни музеј у Београду (надзор над Мирослављевим јеванђељем), Музеј савремене уметности (рад на стерилизацији збирке графика и скулптура). Посећен је и Генерални секретаријат Председника Републике ради учешћа у комисији за проверу квалитета услова чувања збирке одликовања војводе Петра Бојовића.

3.2 Истраживање и развој библиотечко-информационог система

Централни регистра библиотека

У Централни регистар библиотека на територији Централне Србије и АП Војводине на дан 31. 12. 2025. године било је уписано укупно 2.236 библиотека и библиотечких јединица: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 6 универзитетских библиотека, 153 јавне, 27 месних, 28 библиотека са општим фондом у предузећима, 424 библиотеке у средњим школама, 1.116 библиотека у основним школама, 213 високошколских и 267 специјалних библиотека.

Регистар библиотека на територији Косова и Метохије из објективних разлога није у потпуности ажуриран од 1999. године. Стање у Централном регистру библиотека са територије КиМ на дан 31. 12. 2025. године: укупно 167 библиотека – 1 универзитетска библиотека (сада има званично привремено седиште у Београду), 13 јавних (од тога је 8 активно укључено у националну мрежу библиотека Србије, од чега 3 имају привремено седиште на територији Северног Косова), месних библиотека нема, 2 библиотеке са општим фондом у предузећима, 39 библиотека у средњим школама, 99 библиотека у основним школама (део Регистра који се односи на школске библиотеке није у потпуности ажуриран; укупно 43 школске библиотеке су сада активне у БИС-у Србије), 11 високошколских (у ЦР довршена је пререгистрација некадашњих семинарских библиотека Филозофског и Филолошког факултета у Приштини, који су сада спојени у један Филозофски факултет у Косовској Митровици) и 2 специјалне библиотеке (обе активне).

У току 2025. године у оквиру дигитализације централног регистра библиотека скенирана је документација за 272 библиотеке (607 пдф фајлова).

Надзор над стручним радом библиотека

Сагласно Програму рада Народне библиотеке Србије за 2025. годину, извршен је надзор над стручним радом 8 матичних јавних библиотека, и то: Библиотеке шабачке; Народне библиотеке Смедерево; Народне библиотеке Ужице; Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини; Градској библиотеци „Владислав Петковић Дис“ у Чачку; Народној библиотеци „Стеван Сремац“ у Нишу; Матичној библиотеци „Љубомир Ненадовић“ у Ваљеву; Народној библиотеци Крушевац.

База Мрежа библиотека Србије (МБС)

На плану прикупљања података о пословању библиотека за 2024. годину у бази *Мрежа библиотека Србије* прикупљено је 2.116 статистичких извештаја.

У извештајном периоду прикупљени су извештаји о раду јавних библиотека за 2024. годину, програми рада за 2025. и 2026. годину, као и извештаји о раду матичних служби и записника о надзору над стручним радом библиотека. Прикупљено је укупно 539 докумената.

У циљу праћења стања и проучавања потреба и услова рада у библиотекама и предлагања мера за унапређење делатности у извештајном периоду израђена су следећа документа:

1. *Остваривање матичних функција матичних јавних библиотека у Централној Србији у 2024. години (анализа);*
2. *Преглед средстава из буџета оснивача за куповину књига и периодике у матичним јавним библиотекама за период 2011–2025. године;*
3. *Предлог набавке књига и периодике у јавним библиотекама Републике Србије за 2026. годину са потребним износом средстава;*
4. Стручно мишљење о адекватности зграде Дома војске у Ваљеву за потребе пресељења дела Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић“ Ваљево;
5. *Анализа структуре корисника и коришћења јавних библиотека на основу које је настао рад Ко су корисници јавних библиотека – свеобухватна анализа са примерима излаган на Жичком сабору библиотекара 2025. године.*

Пружање стручне помоћи и инструкторски рад за запосленима у библиотекама

У извештајном периоду пружено је преко 1.400 стручних помоћи.

Најчитанија књига у 2024. години

На плану активности за утврђивање најчитаније књиге у 2024. години у јавним библиотекама у Србији, прикупљено је и обрађено 134 анкетних упитника којима је предложено 385 наслова.

3.3 Виртуелна библиотека Србије

Центар за узајамну каталогизацију Републике Србије

Рад са библиотекама чланицама система ВБС

У 2025. години све библиотеке су са програмске опреме COBISS3, који је био у употреби 25 година, прешле на COBISS Cat и COBISS Lib. COBISS Cat и COBISS Lib, које представљају нову генерацију програмске опреме COBISS4. У питању су две веб-апликације које имају исте функционалности као и COBISS3, али са новим корисничким интерфејсом. Интернет апликација COBISS Cat укључује функционалности сегмента Каталогизација, а COBISS Lib укључује функционалности сегмента Фонд, Позајмица, Набавка, Серијске публикације, Електронски извори, Међубиблиотечка позајмица и Исписи.

У току 2025. године, у Систем узајамне каталогизације COBISS.SR укључено је 6 нових библиотека, а 2 су тренутно у поступку прикључења систему. У том смислу, крајем године систем је повезивао електронске базе за 275 библиотека, са 1.735 активних корисничких имена библиотекара.

У току 2025. године, обука библиотекара за рад у окружењу COBISS3 и COBISS Cat и COBISS Lib изводила се у оквиру лиценцираних курсева, на основу којих је додељено

нових 33 лиценци за креирање записа за монографске публикације (основна лиценца), 15 за аналитичку обраду, 17 за некњижну грађу, 17 за континуиране изворе (укључују и серијске публикације), 2 за антикварну грађу. Укупно у систему активно ради 1.735 библиотекара, од тога је активних лиценцираних каталогизатора 954. Укупан број издатих лиценци за рад у Систему узајамне каталогизације је 1.114. Каталогизатори који немају лиценцу за креирање записа имају привилегије за преузимање записа и/или имају привилегије за рад у сегменту Позајмица.

У току 2025. године, модул *COBISS Позајмица* инсталирана је у 3 библиотеке, а у 4 је у поступку инсталације односно у фази израде Записника о позајмици.

У базу података ELINKS.SR у систем COBISS.SR, наставља се с уносом записа за повезивање библиографских записа са одговарајућим дигиталним објектима у оквиру пакета: Дигитална Народна библиотека Србије и SCINDEKS.

Инсталирана је нова верзија апликације COBISS Plus, **V17.0**.

Инсталирана је нова верзија портала образовање COBISS Edu.

У узајмној бази COBIB.SR унето је преко 4 милиона записа. У све локалне базе података у систему COBISS.SR унето је преко 14 милиона јединица грађе.

Извођење аутоматске ревизије библиотечких фондова коришћењем COBISS програмске опреме, обављено је у 8 библиотека у COBISS.SR систему.

У току 2025. године, статистички подаци броја претраживања и приказаних библиографских записа преко COBISS Plus показују да су корисници обавили 319.935 претрага по локалном каталогу НБС, а прегледали су 1.206.363 библиографских записа. На годишњем нивоу, забележено је 5.518.880 претрага по Узајамном каталогу и 6.177.411 приказаних библиографских записа.

Укупан број претрага свих електронских каталога система узајамне каталогизације, на годишњем нивоу, у 2025. години, био је 7.706.121, а број приказаних записа 10.705.044. Приметан је нагли пораст у бројчаним показатељима и у броју претрага и у исписима у 2023. и 2024. години.

CONOR је нормативна база података имена аутора који могу бити особе или корпорације. Нормативни записи садрже нормативне приступне тачке које су на јединствен начин одређене за употребу у читавом систему каталогизације и друге податке, као што су варијантне и сродне приступне тачке, напомене, информације о извору података итд. На годишњем нивоу, забележено је 26.390 претрага и 585.514 приказаних CONOR записа.

На годишњем нивоу, у 2025. години забележено је укупно 43.658 новокреираних CONOR.SR записа. У децембру месецу највише 4.761. Укупан број нормативних записа у бази CONOR.SR је преко 460.000.

Коришћење модула *COBISS Позајмица*, за аутоматско задуживање и раздуживање библиотечке грађе, вођење базе чланова библиотеке, као и генерисање статистика о трансакцијама и коришћењу библиотечке грађе, све је заступљеније у библиотекама. У току 2025. године, укупан број позајмљивања библиотечке грађе у Народној библиотеци Србије коришћењем програмског модула *COBISS Позајмица* износио је 34.241, а корисници су обавили 18.348 резервација коришћењем библиотечког сервиса *Моја библиотека*.

Укупан број резервација библиотечке грађе коришћењем сервиса *Моја библиотека* на нивоу читавог система у току 2025. године износио је 38.159.

Корисницима интернета је од 2016. године доступна Андроид апликација mCOBISS, која представља верзију COBISS/OPAC-а прилагођену мобилним уређајима.

У току 2025. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 2.209 претраживања електронског каталога Народне библиотеке Србије, при чему су прегледали 1.365 библиографских записа. Приметан је благи пораст у бројчаним показатељима коришћења mCOBISS апликације од 2023. године. У току 2025. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 40.998 претраживања узајамног електронског каталога COBIB,

при чему су прегледали 39.171 библиографских записа. Приметан је благи пораст у бројчаним показатељима коришћења mCOBISS апликације на узајамном каталогу, од 2023. године.

3.4 Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

Током 2025. године рађена је администрација информационог система НБС и праћена је безбедност ИТ инфраструктуре мониторинга свих уређаја укључених у систем.

Новији сервери су дограђивани новим мрежним картицама као додатном меморијом.

Тренутно у датацентру функционише 11 активних хостова који сервирају 243 виртуелне машине. Утилизација сервера је око 35% од тренутних капацитета.

Мрежа је стабилна упркос старости мрежене опреме.

Рачунари који су замењени а имају адекватне спецификације за Windows 10 су узети дограђени и подигнути на новију верзију од тих рачунара. У 2025. је промењено 28 рачунара. Укупно је замењено 70 рачунара, што знатно побољшава стање рачунара у библиотеци.

У току године на мрежном нивоу забележено је 220.218 интрузивних приступа мрежи НБС. Док већина приступа (90%) није проблематична, забележено је 538 приступа који су били малициозног садржаја, због којих је нужно било блокирати приступ мрежи НБС на одређен временски период.

Током године завршени су следећи велики инфраструктурни пројекти на битним серверима за функционалност НБС, и то:

1. апликација за регистрацију места и логовања на танке клијенте – корисници су у могућности да сами одаберу место у читаоници;
2. миграција мејл сервера;
3. миграција DNS сервера на новије верзије.

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

4.1 Пројекти и пројектно организовани послови

4.1.1 Научноистраживачки рад Археографског одељења

Одељење за археографију се у раду руководи циљевима и методологијом разрађеном у оквиру дугорочног научноистраживачког пројекта „Опис ћириличких рукописних и старих штампаних књига у земљи и српских у иностранству“, уз прилагођавање новим теоријским полазиштима и савременим технологијама.

Од активности током 2025. године издвајамо три, од посебног значаја за развој Одељења: 1) опис дигиталних копија рукописних књига из збирке Вука Стефановића Карацића Земаљске библиотеке у Берлину; 2) почетак сарадње са Институтом за српски језик САНУ на заједничком издавању *Археографских прилога* и промену у уредништву часописа, и 3) стицање научноистраживачких звања од стране троје сарадника Одељења.

Археографска обрада рукописних и старих штампан књига

Настављено је са изработом описа српских рукописних књига у Берлину, Хиландару и Чајничу, а објављен је и каталог српских рукописа у Мађарској. Рад на обради берлинске Вукове збирке одвијао се на два различита колосека и нивоа, каталошки археографски опис рукописа из Чајничка је завршен и чека објављивање, док је рад у Хиландару настављен уобичајеним темпом.

Продужена је сарадња са Земаљском библиотеком у **Берлину**, власником Вукове збирке рукописних књига, на обради одговарајуће дигиталне колекције у бази **Kitodo**. Током 2025. обављен је главни и највећи део посла, који је доведен близу краја: израђени су и унети описи 15 рукописа, уз допуну 14 раније започетих. Такође, договорене су основе за потенцијални наставак и проширење сарадње којој би се прикључила и Аустријска национална библиотека.

У оквиру пројекта **„Истраживање, евидентирање и научни опис српских средњовековних рукописа у иностраним збиркама“**, који суфинансира Министарство културе, а организује га и њиме руководи Библиотека Српске патријаршије, двоје сарадника Одељења је током седам дана боравило и радило управо у Берлину. Кроз рад са оригиналима, прикупљена је грађа за пуни археографски материјални опис и описе садржине и записа за 25 рукописних књига. У склопу истог пројекта, завршен је и у издању Библиотеке Српске патријаршије објављен каталог ***Српске рукописне књиге у Мађарској***, међу чијим је ауторима један сарадник Одељења.

Завршен је каталошки археографски опис 12 рукописних књига цркве Успења пресвете Богородице у Чајничу, у Републици Српској, израђен у оквиру научноистраживачког пројекта Филолошког факултета у Бањој Луци *„Стара српска рукописна и штампана књига са простора историјске Босне и Херцеговине“*. Он ће бити штампан заједно са библиографским описом раних штампаних књига из исте црквене збирке.

У Хиландару је израђен детаљан материјални опис 4 књиге из Збирке ћириличких рукописа. За конзервацију је археографски припремљено 6 кодекса из исте збирке.

Реконструкција старе збирке; збирке секундарне грађе

1) Истраживање у циљу **реконструкције Старе збирке Народне библиотеке у Београду**, делимично оштећене 1915. а потпуно уништене 1941. године, настављено је прикупљањем података из радова Ђорђа Трифуновића, Анатолија Аркађевича Турилова, Кристофа Коха, Снежане Јелесијевић, Томислава Јовановића, Татјане Суботин-Голубовић, Бранислава Тодића и других аутора. Исписивани су подаци о уништеним рукописима и о старијој литератури, уз бележење евентуалног постојања извода из текстова или репродукција ретких сачуваних снимака.

Циљ овог посла јесте прикупљање критичне количине грађе за објављивање зборника у наредним годинама. За то је, осим увида у литературу, неопходно прегледање архивске заоставштине истраживача из XIX и првих деценија XX века за које се зна да су радили са рукописима из Старе збирке, а која се, претежно, налази у Србији и Русији. Само тако се може доћи до нових података из приватне преписке или до необјављених исписа из несталих рукописа, на пример.

2) У склопу израде **Регистра српских средњовековних писара**, прикупљана је грађа о писарима XII и XIII века. Прегледани су сви томови *Старих српских записа и натписа* Љубомира Стојановића и бројни археографски описи, каталози и инвентари рукописних збирки. Прикупљају се подаци како о потписаним, тако и о атрибуираним рукописима, уз прављење одговарајуће библиографије.

Научноистраживачки рад

Сарадници Одељења су се континуирано бавили индивидуалним научноистраживачким радом у оквиру различитих медијевистичких дисциплина попут историје књижевности, кодикологије, историје језика и историје уметности, из специфичне

археографске перспективе. Начелне теме истраживања су дефинисане у претходним годинама, док се конкретне теме и фокуси мењају.

- 1) **Истраживања оригиналне српске средњовековне књижевности.** Циљ истраживања јесте сабирање података о оригиналним саставима старе српске књижевности у рукописном наслеђу и њихова анализа из угла текстологије, поетике, рукописне традиције, кодикологије, културне и опште историје, и др. Током године су обрађиване две теме: а) Сремски Бранковићи у српскословенској химнографској и хагиографској књижевности (упознавање црквеноисторијских и ширих историјских околности, начина формирања и ширења позносредњовековних култова светих и стања српске писмености тог доба; испитивање структуре Службе св. Јовану Бранковићу у књижевно-историјском контексту), и б) Рукописни зборник НБС Рс 733 као јединствен историјски и књижевни извор (кодиколошки опис, нова филигранолошка анализа и предатирање, палеографски опис, идентификација и опис садржине са текстолошком анализом два житија и докумената у вези са Охридским саборима).
- 2) **Српскословенски и српски говорни језик епохе краља Милутина (крај XIII – почетак XIV века).** Будући да је диглосија једна од основних одлика српског језика у средњем веку, истраживање је посвећено сагледавању развоја и међусобног односа српскословенског и српског говорног језика у доба краља Милутина (1282–1321). То подразумева свеобухватно лингвистичко, али и палеографско испитивање повеља и писама као текстова у којима су заступљени како књижевни језик, тако и вернакулар, те њихово међусобно поређење, као и упоређивање са појавама из рукописних књига. Конкретно, испитиване су језичке и палеографске одлике повеље краља Милутина из 1302. године и извршено је поређење њених граfiјских, правописних, језичких и стилских одлика са другим оригиналним актима истог владара.
- 3) **Орнаментика српских рукописних књига XIII–XV века.** Извршена је систематизација и класификација декоративних мотива у орнаментици, тј. у заставицама и иницијалима српскословенских рукописа од краја XIII до средине XV века, што је и био циљ за 2025. годину. Како би се до његовог остварења дошло, прегледани су снимци више стотина кодекса расутих по читавом свету и савладана обимна литература. За одређене орнаменталне мотиве извршена је компаративна анализа са илуминацијом бугарских и грчких рукописа.

4.1.2 Ретроспективна библиографија

Током 2025. настављен је рад на пројекту Српска библиографија 18. века који укључује истраживање, евидентирање и обраду грађе, као и установљавање критеријума за рад.

Такође, настављен је и рад на Ретроспективној српској библиографији од 1945. године.

4.2 НБС ван НБС

НБС у манастиру Хиландару

Рад Народне библиотеке Србије у манастиру Хиландару током 2025. године одвијао се у складу са планом: нагласак је остао на заштити старе књиге, кроз обраду и кроз конзервацију и рестаурацију, као и рад Комисије за Хиландар.

4.3 НБС у дигиталној сфери

Од нових садржаја у Дигиталној НБС издвајају се две тематске дигиталне збирке: *Ђура Даничић*, креирану поводом двестогодишњице рођења Ђуре Даничића и *Леци током Другог светског рата*. Први пут су објављени најстарији штампани каталози Народне библиотеке Србије с краја 19. века, који доносе пописе српске и иностране књижевности, док је тематска збирка *НБС се сећа* допуњена новијим изложбеним каталозима, свим доступним извештајима о раду и бројевима часописа *Гласник Народне библиотеке Србије* (за период од 1999. до 2023. године) и *Археографски прилози* (за период од 2013. до 2024. године). У овој години је дигитализована грађа из области неоавангарде, коју је на дигитализацију доставио Институт за књижевност и уметност, а у оквиру пројекта подржаног од стране Министарства културе Републике Србије.

Захваљујући Министарству културе Републике Србије, збирка старе и ретке књиге НБС обогаћена је књигом Крста Мазаровића из 1718. године: *Valor trionfante overo preggio di gloria nel dispreggio della morte dell' intrepida nazione perastina : Raguglio Istorico sopra il fiero attacco e sanguinoso arambo trà il Vascello Perastino, e la Tartana Barbaresca successo nella Rada di Durazzo con l'acquisto della medema l'anno della N. S. 1716*. Књига је дигитализована и доступна у Дигиталној НБС.

Табела која следи садржи детаљније податке о садржају Дигиталне НБС који је додат током 2025. године, укључујући и линкове.

ЗБИРКА / ТЕМАТСКА ЗБИРКА	НАСЛОВ	БРОЈ ДИГ. ОБЈЕКАТ А	ЛИНК у ДНБС
ТЕМАТСКА ЗБИРКА	Ђуро Даничић	56	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/djura_danicic
ТЕМАТСКА ЗБИРКА	НБС се сећа / новији изложбени каталози	22	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/NBS_se_seca
ТЕМАТСКА ЗБИРКА	НБС се сећа / Археографски прилози и Гласник НБС	34	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_F566CB4310060060C2E4F10093FF5BAD https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_7205A6ADEFB5C05F14C420CCC2A031C5
ТЕМАТСКА ЗБИРКА	НБС се сећа / Извештаји о раду Народне библиотеке	20	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_17422143346341E10A0F97B4863D2281
ТЕМАТСКА ЗБИРКА	Леци током Другог светског рата	85	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/Leci_tokom_Drugog_svetskog_rata
ТЕМАТСКА ЗБИРКА	Соколски покрет / Збирка Војислава Богићевића	26	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/sokolski_pokret/foto_razglednice
РУКОПИСИ И КЊИГЕ / Стара штампана књига	Valor trionfante overo preggio di gloria nel dispreggio della morte dell intrepida nazione perastina	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_20F6AE698672A0B50D9E05B6A51492F0
РУКОПИСИ И КЊИГЕ /	Стари штампани каталози Српске	13	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/RukopisiIKnjige/katalozi?type=&author=&role=&publisher=&year=&language=&pageNumber=1

Каталози и библиографије	народне библиотеке у Београду. Део 1		
РУКОПИСИ И КЊИГЕ	Сабрана дела Бранислава Нушића	6	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/RukopisiIKnjige?sort=time&year=&publisher=&type=&language=&author=Нушић%2С Бранислав
РУКОПИСИ И КЊИГЕ	Књиге различитих аутора	41	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/RukopisiIKnjige
ПЕРИОДИКА	Дубровник	126	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_63813F76D313200D013B7C87251ACADE
ПЕРИОДИКА	Слободна зора	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_A42106D333590DDCEB2511FB8B20E8E0
ПЕРИОДИКА	Слободна Југославија	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_61D0079B959F11ED196F2220B6E7482C
ПЕРИОДИКА	Дечја радост	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_57766DE2AF019D971FD671A33E727E5B
ПЕРИОДИКА	Вести	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_A514CEB40F324E6A3CC845EF4B68E532
ПЕРИОДИКА	Забавни лист	3	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_D5EED13DE2C81F692B7BDD165476701F
ПЕРИОДИКА	Обавештење штампи	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_2BA740E6FF239E29869E4EFBC99A042D
ПЕРИОДИКА	The Jewish Review	35	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_E65425BD5450ECD66B39CEC47E4EA23F
ПЕРИОДИКА	Филм	39	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_0F01011671B5DBE2588A129ECD7F70A9
ПЕРИОДИКА	Скаутски гласник	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:SD_8DCCF27DC7B2D28534C9C45898869004
ПЕРИОДИКА	Лалин рабош	3	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:SD_68EC6D92A7CC906434B416BA844646C0
ПЕРИОДИКА	Дар-Мар	3	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:SD_0CA78AB1DA75BDFF63FB7DDCD445C3DD-1882-01-B003
ПЕРИОДИКА	Вардар	9	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_ECF60353948589937C9C46236EC2CA1
ПЕРИОДИКА	Хаавив	2	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBS:RS:ND_5D99489DBA77F594E3867F5101441CCC

ПЕРИОДИКА	Ханоар	25	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_033988D7A6C256A37192AF14B4D3E067
ПЕРИОДИКА	Годишњак Српске Краљевске Академије	19	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_3E213D2FD6ED826897E20E48C50922FB
ПЕРИОДИКА	Карикатуре	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_2261D7792F6B9E24F2E8C3530AE64476
ПЕРИОДИКА	Бич	2	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:SD_CE231DF2C6BCAB5BA81EB3500EB24F0C
ПЕРИОДИКА	Београдска лира	2	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_99446A21D22FC053567EAD78753E7001
ПЕРИОДИКА	50 у Европи	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:SD_BAD8128A75CE63CACAA4D7A4AB45A3C8
ПЕРИОДИКА	Књижевни југ	32	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:SD_0F7D71DC717CB77D6AA020E94FF8E2D9
ПЕРИОДИКА	Календари / Учитељски календар	10	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Periodika/kalendar
ПЕРИОДИКА	Гласник Друштва Црвенога крста СХС, 1922-1924	51	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_8001116BB46DC90AE15958FE0D1632DD
ПЕРИОДИКА	Рок : часопис за књижевност и естетичко испитивање стварности	4	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_47B3C9FBB7036DEC21BBE3F65985DF11
ПЕРИОДИКА	Каталог 143 : документација Групе 143	3	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_23B8931EC1C3F2CEA41798FFACC5A767
ПЕРИОДИКА	Адреса	11	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_D855314A7187CA99DCECE992E6408DB4
МУЗИКА И ЗВУК	Снимци оперских извођења гостију Народног позоришта (1969- 1989.)	132	https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/MuzikaIZvuk/narodno_pozoriste_beograd
СЛИКЕ	Олимпијске игре / Mexico 68 Programa Cultural de la XIX Olimpiada	15	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_EB9DB3CA494FD8636E8AD84C3B0D4670
СЛИКЕ	Албум Димитрија Нешића	32	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_CD5CFC146522E20E573D06B6A80C635C ...

СЛИКЕ	Албум породице Ракић (појединачне фотографије)	73	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_D7963964715D5842609E943F768C701A...
КАРТЕ	План Београда	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_7FDC5CF437C2AB97F3662258B92B7F97
КАРТЕ	Карта подручја Ријеке	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_E34FC74045DDF682D22C0EAA2E31A665
КАРТЕ	Крагујевац: план града	1	https://digitalna.nb.rs/view/URN:NBN:RS:ND_D0BD59AB47333F5F750A74180ECE1F7D
УКУПНО		946	

Инtranет Дигитална НБС, <http://intranet-digitalna.nb.rs/>, креирана је са циљем да у њој буду објављени садржаји које због ауторског права није могуће подићи у Дигиталну НБС и доступна је само из локалне интернет мреже НБС. У августу 2025. године су објављена годишта дневног листа *Политика* од 1987. до 2000. године, као и четири географске карте, све са лиценцом *In Copyright*.

За потребе издавачког сектора НБС дигитализоване су успомене и документа Станислава Кракова (520 страница архивске грађе), који се чувају у Војном музеју. Ова дигитализована грађа није у Дигиталној НБС нити у Инtranет Дигиталној НБС.

Дигитална НБС на крају 2025. године садржи укупно **7.435** јединица библиотечке грађе (наслова), који су по збиркама распоређени на следећи начин:

- Рукописи и књиге: 1543
- Слике: 4553
- Музика и звук: 906
- Периодика: 274
- Карте: 159

Укупан број (углавном претраживих) ПДФ докумената у Дигиталној НБС износи **26.290**, који су по збиркама распоређени на следећи начин:

- Периодика: 25.833
- Рукописи и књиге: 439
- Карте: 15
- Слике: 2
- Музика и звук: 1

Укупан број слика у Дигиталној НБС износи 1.009.811.

Дигитализација текстуалног културног наслеђа – повећање квалитета оптички препознатог текста на коме је рађено током 2025. је пројекат вештачке интелигенције чији је производ софтверско решење LibrAIfy за побољшање тачности текста добијеног поступком оптичког препознавања карактера дигиталних слика генерисаних скенирањем текстуалне библиотечке грађе. Пројектом би такође требало постићи недостајућу функционалност Дигиталне НБС, а то је претраживање садржаја по пуном тексту. Пројекат

је реализован кроз програм GovTech Владе Србије, који спроводи Фонд за иновациону делатност. Технички партнер НБС у овом пројекту је Математички институт САНУ. Средствима Владе Републике Француске, а преко Канцеларије Програма Уједињених нација за развој у Београду, ово решење се додатно унапређује, пре свега у смислу дизајна интерфејса, под новим именом LORYA, а Народна библиотека Србије ће бити први корисник овог решења, чија се финализација очекује у првом делу 2026. године. Припреме за интеграцију решења су у току.

5. КА ЈАВНОСТИ

5.1 Издавачка делатност

У 2025. години Народна библиотека Србије, као издавачка кућа, објавила је, самостално, а и као саиздавач, тј. у сарадњи са другим издавачким кућама, следеће публикације:

- *Археографски прилози бр. 46* (периодична публикација);
- *Гласник Народне библиотеке Србије 2025* (периодична публикација);
- *Увод у дескриптивну и предметну каталогизацију (Приручник за полагање испита у библиотечко-информационој делатности)* (ауторке Ане Савић);
- *Проналазак Атханатика / Заслужени одмор* (аутора Владана Деснице, у оквиру Сабраних дела);
- *Језичко памћење и песнички облик* (аутора Милорада Павића, у оквиру Књижевноисторијских и есејистичких дела, објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Историја, стил и стил (Језико памћење и песнички облик II)* (аутора Милорада Павића, у оквиру Књижевноисторијских и есејистичких дела, објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Роман као држава и други огледи* (аутора Милорада Павића, у оквиру Књижевноисторијских и есејистичких дела, објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Очи воде – изабране песме* (аутора Николе Вујчића; Награда Десанка Максимовић, књ. 30; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);
- *Андрић и Италија* (ауторке Марије Митровић, у сарадњи са Академском књигом из Новог Сада);
- *К Сунцу за Сунце* (ауторке Јелене Димитријевић; објављено у сарадњи са Филозофским факултетом Универзитета у Нишу);
- *Ђура Даничић – лингвиста, преводилац, библиотекар, професор* (аутора: Јелене Витезовић, Душана Злоколице и Мирјане Симоски; каталог изложбе);
- *Зидни календар за 2026.* (ауторки Горане Стевановић и Биљане Ракочевић);
- *Стони календар за 2026.* (ауторки Горане Стевановић и Биљане Ракочевић).

5.2 Дистрибуција и маркетинг

Пласман издања Народне библиотеке Србије врши се преко књижаре Народне библиотеке Србије односно продајног места у оквиру Народне библиотеке Србије – пулта за упис и пријем корисника – на којем су издања изложена и доступна заинтересованима, који ту могу да их купе. Поред тога, дистрибуција издања Народне библиотеке Србије врши се преко књижара (класичних и електронских) широм Београда и других градова у земљи. Уз то, значајан део пласмана и продаје везан је за комерцијалну колекцију сувенира

Народне библиотеке Србије (нотеси, торбе, ешарпе, слагалице...), која се дистрибуира широм земље кроз књижарски ланац „Делфи“.

5.3 Сајмови

- Од 18. до 24. марта 2025. године одржан је Међународни сајам књига у Новом Саду, на којем је Народна библиотека Србије изложила своју издавачку продукцију у оквиру штанда Министарства културе Републике Србије.
- Од 7. до 13. маја 2025. године одржан је 19. Међународни сајам књига и образовања у Подгорици (Црна Гора), на којем је учествовала и Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију на националном штанду Министарства културе Републике Србије.
- Од 8. до 14. маја 2025. године, одржан је 37. Сајам књига у Скопљу (Северна Македонија), на којем је учествовала и Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију на националном штанду Министарства културе Републике Србије.
- Од 21. до 28. јула 2025. године одржан је 23. Међународни сајам књига „Трг од књиге“ у Херцег Новом (Црна Гора), на којем је учествовала и Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију на националном штанду Министарства културе Републике Србије.
- 30. Међународни сајам књига у Будимпешти (Мађарска) одржан је од 3. до 5. октобра 2025. године, а на њему је наступила и Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију у оквиру националног штанда Министарства културе Републике Србије.
- 68. Међународни београдски сајам књига одржан је од 25. октобра до 2. новембра 2025. године, а на њему је учествовала Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију на сопственом продајном штанду.

5.4 Награде

- Награда „Јанко Шафарик“ Народне библиотеке Србије за укупан допринос развоју библиотечко-информационе делатности и културе припала је мр Душици Грбић, археографу саветнику у Библиотеци Матице српске.
- Награда „Владан Десница“ Народне библиотеке Србије за најбољи роман у претходној години први пут објављен на српском језику додељена је Мухарему Баздуљу за роман *Лимени лијес за Заимовић Зејну*, у издању ИК „Космос“ из Београда.
- У оквиру 68. Међународног београдског сајма књига, Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије доделило је посебна признања ауторима чије су књиге препознате као дела од изузетног значаја за уметност и културу Републике Србије. Овогодишњи жири уручио је ауторкама Горани Стевановић и мр Милани Квас диплому за идејни пројекат и каталог изложбе „Алтернативна Цуца Сокић: цртежи“ (у издању Народне библиотеке Србије и Спомен-збирке Палва Бељанског).
- На 60. Сајму књига у Нишу додељена је награда за највреднију едицију, која је припала Културном центру Војводине и Народној библиотеци Србије за објављивање *Књижевноисторијских и есејистичких дела Милорада Павића* (у девет књига), којима је први пут представљено целовито Павићево теоријско и есејистичко стваралаштво.

5.5 Изложбе

У 2025. години у Народној библиотеци Србије постављено је **девет изложби**:

- „Сретење“ (изложба релевантне грађе из фонда Народне библиотеке Србије поводом Дана државности Републике Србије, аутора Душана Злоколице, Мирјане Симоски и Марије Јојић, уз предавање проф. др Драгољуба Поповића о Сретењском уставу);
- „Видовдан“ (изложба релевантне грађе из фонда Народне библиотеке Србије – плакати, фотографије и др. – поводом Видовдана, аутора Душана Злоколице и Мирјане Симоски);
- „Архитектонско наслеђе Народне библиотеке Србије – Пројекат архитекте Бранка Таназевића (изложба постављена у оквиру манифестације Дани европске баштине, аутора Душана Злоколице и Мирјане Симоски);
- „Нераздвојна браћа Чапек“ (изложба о животу и књижевном односно ликовном раду чешких стваралаца Карела и Јосефа Чапека, аутора Хасана Захировића, у организацији Амбасаде Чешке Републике у Београду);
- „Космополитска модерност у италијанској реклами – Дудовић и Метликовић“ (изложба плаката као рекламе на теме из области моде, туризма и аутомобилизма – иконичне представе италијанске културе и начина живота у првим деценијама XX века, аутора Енрика Даванца, у организацији Амбасаде Републике Италије у Београду);
- „Ђура Даничић: лингвиста, преводилац, библиотекар, професор“ (поводом два века од рођења Ђуре Даничића, аутора Јелене Витезовић, Душана Злоколице и Мирјане Симоски);
- „Превоцилац-заводилац/Преводоноша/Преводилац-доносилац: текстови у транзицији између португалског и српског (изложба постављена поводом обележавања 20 година редовне наставе португалског језика у Србији, аутора Нуна Мигела Невеса, предавача португалског језика на Филолошком факултету у Београду, у организацији Амбасаде Републике Португалије у Београду);
- „Алтернативна Цуца Сокић – цртежи“ (у сарадњи са Спомен-збирком Павла Бељанског из Новог Сада, ауторки Милане Квас и Горане Стевановић);
- „Стриповијетке“ (изложба у стрипу по причама Бранка Ћопића, у сарадњи са Народном и универзитетском библиотеком Републике Српске из Бањалуке, као део културне сарадње између Републике Србије и Републике Српске).

Изложба „Откривени свет илустрације Љубице Цуце Сокић“ ауторке Горане Стевановић гостовала је у Народном музеју у Зрењанину.

Поред тога, две изложбе Народне библиотеке Србије постављене су у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске у Бањалуци, у оквиру културне сарадње између Републике Србије и Републике Српске:

- „Дан страдања Народне библиотеке Србије“ (изложба постављена 6. априла у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске у Бањалуци, аутора Душана Злоколице и Мирјане Симоски);
- „Ђура Даничић: лингвиста, преводилац, библиотекар, професор“ (поводом два века од рођења Ђуре Даничића, аутора Јелене Витезовић, Душана Злоколице и Мирјане Симоски).

-

5.6 Међународна сарадња

Стручњаци библиотеке учествовали су у раду међународних струковних организација, и то CENL, IFLA, LIBER, EFIL, EBLIDA, ISMN, ISSN, ISMN, ISAN, UDC,

Europeana, ABDOS, ICOLC, EBSCO, ICARUS, TMO, IPC и другим, као чланови одбора, секција, радних група и других тела, као предавачи на скуповима или учесници са радовима на конференцијама, стручним састанцима и по другим позивима.

Реализована су 52 службена путовања у иностранство кроз учешћа на међународним конференцијама, стручним скуповима, семинарима, састанцима, промоцијама, отварањима изложби и др.

6. ЕДУКАТИВНИ И ТЕОРИЈСКИ РАД

Едукативни рад се одвијао како кроз похађање различитих облика стручног усавршавања тако и кроз њихово спровођење.

Као основни облик едукације библиотекара, реализован је стручни библиотекарски испит. У два испитна рока испит је полагало укупно 90 кандидата.

На плану сталног стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности у извештајном периоду је укупно акредитовано 13 програма за 2025. годину.

У Народној библиотеци Србије реализована су три акредитована програма сталног стручног усавршавања, која је похађао укупно 91 полазник. Организовано је укупно 19 COBISS курсева којима је присуствовало 186 полазника.

У извештајном периоду расписан је *Конкурс за акредитацију програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности* за 2026. годину.

Сталне промене у систему научних информација, појава нових сервиса и услуга условљавају нужност сталне едукације запослених, праћење светских токова и покушај њихове имплементације. Са тим циљем, запослени на овим пословима пратили су у 2025. години више од 45 предавања, уживо и онлајн, на актуелне теме о уређивању и одржавању електронских садржаја, иновацијама у оквиру развоја платформи издавача научних информација, вештачкој интелигенцији и њеној примени у научној комуникацији, вредновању научног рада, критеријумима за реферисање домаћих часописа у светским цитатним базама и сл. Осим редовне едукације докторанада – стипендиста Министарства надлежног за науку, Одељење за научне информације организовало је 50 предавања за библиотекаре, издаваче и уреднике научних публикација и истраживаче на најактуелније теме из система научних комуникација: уређивање електронских часописа, вредновање научног рада, критеријуми за реферисање домаћих часописа у светским цитатним базама, вештачкој интелигенцији и њеној примени у научној комуникацији и сл.

У области учешћа на стручним скуповима, као и предавањима по позиву у земљи и иностранству издвајамо:

- ИФЛА годишњи конгрес који је одржан у Астани, Казахстан
- ИФЛА Симпозијум о метаподацима у организацији Саветодавног одбора за стандарде који је одржан у Атини у Националној библиотеци Грчке (Metadata Standards Matter: Building a Sustainable Future for Information).
- LIBER годишњу конференцију, која је одржана у Лозани, Швајцарска
- CENL годишњу конференцију, која је одржана у Единбургу, Шкотска
- EBLIDA годишњу конференцију, која је одржана у Риги, Летонија
- Конференцију директора ISSN националних центара, која је одржана у Паризу, Француска
- Форум библиотекара Кине и земаља Централне и Источне Европе (као део пројекта „Појас и пут“) која је одржана у Будимпешти, Мађарска
- ISBN регионални састанак који је одржан у Загребу, Хрватска
- ABDOS годишњу конференцију, која је одржана у Берлину, Немачка
- Конференцију „Дијамас“ пројекта, која је одржана у Бриселу, Белгија

- Састанак Ебсковог академског саветодавног одбора, који је одржан у Копенхагену, Данска
- Европску конферецију о информационој писмености, која је одржана у Бамбергу, Немачка
- Самит за вештачку интелигенцију, који је одржан у Паризу, Француска
- Научни скуп „Е.Л. Немировский – ученый, книговед, историк“ који је одржан у Москви, Русија
- Конференцију „20 Years of Historical Jewish Press“ која је одржана у Јерусалиму, Израел
- Стручно-научни скуп „Библионет 2025“, који је одржан у Пироту
- 22. конференцију Библиотекарског друштва Србије, која је одржана у Суботици
- Стручни скуп „Манастири и библиотеке чувари културне баштине“ који је одржан у манастиру Велика Ремета
- Научни скуп „Срби у Славонији“ који је одржан у Матици српској
- Научни скуп „Манастир Буково у Неготинској крајини“ који је одржан у манастиру Букову
- Научни скуп „Шумадијски човек Данка Поповића“ Института за књижевност и уметност (Београд) и Народне библиотеке Свети Сава“ (Аранђеловац)
- Округли сто „Књижевна провинција – песник са маргине Сретен Кушаковић“
- Промоцију *Каталога Библиотеке епископа будимског Арсенија Стојковића* у Текелијануму у Будимпешти

У области научно-истраживачког рада објављено је преко 40 стручних и научних радова, од којих издвајамо радове у *Гласнику Народне библиотеке Србије*, *Археографским прилозима*, као и другим библиотечким гласилима и зборницима са стручних библиотечких скупова.

Реализована су и теренски радови у манастиру Хиландару; у Чајничу ради довршетка рада на обради и коначном формирању целине под називом *Стара библиотека Цркве Успења Пресвете Богородице у Чајничу* и теренски рад у манастиру Букову на обради старе манастирске библиотеке.

7. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

Одељење за економско-рачуноводствене послове

Одељење за економско-рачуноводствене послове је у току 2025 године обавило следеће послове:

- Припремљен је и доставен Завршни рачун Народне библиотеке Србије (годишњи финансијски извештај) за 2024. годину.
- Извршено је укупно шест измена Финансијског плана НБС за 2025 годину, које су образлагане на седницама Управног одбора и након тога усвајане.
- Припремљени су и усвојени Годишњи план јавних набавки за 2025. годину у складу са Законом о јавним набавка (30. 1. 2025. године), као и План набавки на које се закон не примењује за 2025 годину (30. 1. 2025. године).
- Током године је извршено једанаест измена Плана јавних набавки и објављени су на Порталу Канцеларије за јавне набавке, као и шест измена Плана набавки на које се закон не примењује.
- Током године послати су захтеви Министарству културе за прибављање сагласности од Министарства финансија за преузимање обавеза на терет буџета Републике Србије у складу са законом којим се уређују јавне набавке, као и путем јавних позива и конкурса у складу са посебним прописима, на основу Закључка Владе 05 Број: 401-7214/2022 од 14. септембра 2022. године. (8. 1. 2025. године).

- Достављани су месечни извештаји надређеном министарству о преузетим обавезама на терет буџета РС за претходни месец (ИПО образац).
- Достављен је Министарству културе Предлог Финансијског плана за 2026 годину, са пратећим табелама СЕФ и формуларима предлога програма за 2026 годину који је усвојио Управни одбор НБС (17. 7. 2025. године).

Систем за припрему, извршење, рачуноводство и извештавање – СПИРИ изискивао је обављање послова као што су:

- распоређивање финансијских средстава на месечни ниво (распоред квота) по изворима финансирања у оквиру прихода и расхода, које се обављало почетком месеца за наредни месец и преостали период;
- слање захтева за измену квота, уколико су на месечном нивоу била потребна додатна средства;
- достављање захтева за повећање/прерасподелу текућих апропријација по изворима финансирања и економским класификацијама.
- Попуњени су и предати сви годишњи извештаји за Републички завод за статистику: ИНВ-01 годишњи извештај о инвестицијама у основа средства за 2024 год., ИТР-Г годишње истраживање о трошковима рада за 2024 годину, КГИ-03 консолидовани годишњи извештај за 2024 годину, као и РАД 1 Г годишњи извештај о зарадама и часаовима рада за септембар 2025 године.
- До 28. 2. 2025. године попуњени су и достављени обрасци СВИ1 СВИ2 – структура вредности имовине Републичкој дирекцији за имовину.
- У марту 2025 године, Министарству финансија – Централној јединици за хармонизацију електронски су достављене табеле о стању и унапређењу система Финансијског управљања и контроле (ФУК) за 2024 годину.
- У складу са Планом спровођења препорука Интерне ревизије број 001503994/2024-1, достављени су докази о поступању по препоруци П.6, достављен је Правилник о изменама и допунама Правилника о буџетском рачуноводству дана 28. 3. 2025. год.
- Редовно су подношене и овераване кварталне пореске пријаве о обрачунатом и пријављеном ПДВ-у и евиденција претходног пореза.
- Месечно су пријављивани подаци о примањима свих запослених и других лица која су ангажована по различитим основама (уговори о привремено-повременим пословима, омладинска задруга, уговори о делу и ауторски хонорари и др.) на порталу Регистра запослених.
- Месечно су достављени Извештаји о извршењу обавезе запошљавања особа са инвалидитетом (ИОСИ) на основу података добијених од Службе људских ресурса преко портала Пореске управе.
- На порталу ИСПФИ (Информациони систем за подношење финансијских извештаја) попуњени су и оверени сви квартални извештаји о извршењу буџета (ОБ-5) по пројектима.
- Извршени су сви обрачуни и ино плаћања за пројекат КоБСОН на основу првог Уговору са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије и другог Уговора са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике, као носиоцем, и Министарством одбране и Покрајинским секретаријатом за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине, као суфинансијерима.
- Извршена је регистрација и приступ софтверском решењу „е-Боловање – Послодавац“, који је у примени од 1. 1. 2026. године.
- Извршена је регистрација и приступ Систему електронских отпремница, који је у примени од 1. 1. 2026. године.

- Извршена је регистрација за приступ Обједињеном рачуноводствено-информационом систему корисника буџетских средстава – ОРИС.

Током извештајне године запослени у Одељењу су похађали вебинаре и стручне обуке ради праћења измена прописа и унапређења стручних знања.

Одељење за правне и административне послове

Одељење за правне и административне послове у периоду од јануара до децембра 2025. године обавило је следеће послове:

- Обављени су послови у вези са применом Закона о раду, Закона о буџетском систему, Закона о јавним набавкама, Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о старој и реткој библиотечној грађи, Закона о обавезном примерку публикација, Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о ауторском и сродним правима, Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Закона о родној равноправности и Закона о заштити података о личности, као и других прописа који се примењују у јавном сектору.
- Обављени су послови у вези са изменама и допунама Финансијског плана и Плана јавних набавки, укључујући и набавке на које се закон не примењује.
- Реализовано је укупно 37 јавних набавки за које је добијена сагласност Министарства финансија, у складу са Законом о јавним набавкама. Израђени су сви уговори предвиђени Планом набавки на које се закон не примењује, у складу са Правилником о ближе уређењу поступка јавних набавки у Народној библиотеци Србије (бр. 0101-376/1 од 18. 3. 2025. године).
- Обављени су послови на прибављању сагласности Канцеларије за јавне набавке за преговарачке поступке без објављивања јавног позива, чиме је у потпуности реализован Уговор са Министарством просвете, науке и технолошког развоја о финансирању набавке научне и стручне литературе из иностранства, као и приступа научним и стручним базама података за институције чији је оснивач Република Србија, укупне вредности 343.461.653,25 динара.
- Реализовани су поступци набавке старе и ретке библиотечке грађе у преговарачком поступку, кроз појединачне партије са физичким лицима као понуђачима.
- Обављени су послови у вези са применом Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о старој и реткој библиотечној грађи, Закона о обавезном примерку публикација и Закона о издавању публикација и подзаконских аката.
- Спровођени су управни поступци и поступци учешћа библиотеке у судским споровима.
- Извршени су послови у вези са оставинским поступцима, укључујући израду уговора са странкама које су поклонице грађу Библиотеци.
- Пружани су правни савети и тумачења закона запосленима и странкама у Библиотеци, у вези са ауторским правима, депоновањем дела, склапањем издавачких уговора и преносом права.
- Обављани су послови у области слободног приступа информацијама од јавног значаја.
- Обављени су сви послови у вези са применом Закона о родној равноправности.
- Обављени су сви послови из области Закона о заштити података о личности.
- Припремане су и реализоване седнице Управног и Надзорног одбора Народне библиотеке Србије.

- Обављени су сви послови у вези са пописом, ажурирањем и уносом нових поступака у Регистар административних поступака (12 поступака), у сарадњи са Републичким секретаријатом за јавне политике.
- Обављени су сви правни и административни послови са Агенцијом за привредне регистре и Агенцијом за спречавање корупције у вези са разрешењем и именовањем управника и чланова Управног и Надзорног одбора и спроведени у складу са законом.
- Обављени су правни послови за потребе Заједнице матичних библиотека Србије.
- Обављени су сви административни и правни послови за потребе Републичке комисије за доделу виших стручних звања у библиотечко-информационој делатности.
- Обављени су сви кадровски послови, послови везани за програм за обрачун плата у јавном сектору (ИСКРА), евидентирање, архивирање и експедовање поште, као и сви редовни административни послови.
- Запослени су похађали вебинаре и стручне обуке ради праћења измена прописа и унапређења стручних знања.

Одељење за техничко-безбедносне послове и послове безбедности и здравља на раду

Током 2025. обављани су сви послови у оквиру техничког одржавања и безбедности и заштите на раду.

Најзначајније активности којима је координирала Техничка служба у Народној библиотеци Србије у 2025 години јесу следеће:

- Финализација пројекта за проширење – изградњу депоа за смештај грађе
Поред одобрења урбанистичког пројекта, добијених локацијских условаа од Секретаријата за урбанизам у вези са проширењем (изградњом) депоа за смештај грађе, дата је сагласност Дирекције за имовину, урађена техничка контрола пројекта, добијена грађевинска дозвола и обезбеђена сагласност Управе за ванредне ситуације на пројекат за извођење. Након свих ових активности, следиће израда конкурсно-тендерске документације, предмер и предрачун потребних радова за извођење.
- Набавка и монтажа мрежних соларних панела
У циљу повећавања енергетске ефикасности и уштеде електричне енергије Народна библиотека Србије је започела континуирани процес набавке и уградње соларних панела. На крову Народне библиотеке Србије је уграђено 60 соларних (фотонапонских) панела, 20 kW, који сунчево зрачење претварају у електричну енергију.
- Уградња покретних врата и евакуационих врата на службеном улазу
Уграђена су двоја стаклених врата са сензорима и двоја евакуационих врата са паник летвама, урађени су гипсарски, молерско-фарбарски и електро радови, извршена је уградња и повезивање механизма за затварање и сензора за улаз и излаз, као и комплетно каблирање, програмирање и повезивање на дојаву пожара, тј. пп централе које су у портирници службеног улаза Библиотеке.
- Алармни системи за кориснички део и део административног дела
Завршен је посао у вези са постављањем техничке заштите алармних система како би сви простори Библиотеке били безбедни и покривени системима техничке заштите са ГСМ дојавом. Представници МУП-а су приликом редовних обилазака објекта Библиотеке скренули пажњу на поједине позиције Библиотеке које треба штитити системима техничке заштите. Алармни системи су пуштени у рад, као и систем ГСМ дојаве начелнику службе и дежурним постирима у случају акцидентне ситуације, тј. провале.
- Пројекат за адаптацију (текуће одржавање) амфитеатра

Предата је пројектна документација за адаптацију – текуће одржавање амфитеатра. Предат је 3Д приказ, архитектонско грађевински пројекат, електро пројекат јаке и слабе струје, пројекат термотехничких инсталација, елаборат заштите од пожара. Финална адаптација простора амфитеатра по овој пројектној документацији планирана је за 2026. годину.

- Извршена је набавка и инсталација ВЕБ сервера са свим потребним апликацијама за аутоматику рада котларнице, котлова, горионика, топоводних грана, пумпи, разделника, сабирника, мерење нивоа лаког лож-уља у резервоару.
- Извршени су радови на адаптацији спомен-простора Владана Деснице у корисничком делу Библиотеке, који су обухватили стаклорезачке радове, браварске радове и молерско-фарбарске радове.
- Уграђене су лед светиљке са одговарајућом ИП заштитом у административном делу Библиотеке (високо приземље), а завршени су и радови на замени светиљки у административном делу Библиотеке. Замењене су флуо светиљке савременим лед светиљкама са пратећом инсталацијом, са оптималним нивоом осветљаја и заштитом у складу са захтевима Управе за ванредне ситуације. Замена светиљки је обухватала следеће просторе: улазни хол службеног улаза, архиву, степениште, канцеларије од 106 до 120 (укупно 15 канцеларија првог спрата административног дела Библиотеке).
- Извршена набавка канцеларијског намештаја за просторе административног и корисничког дела.

8. РАД НАДЗОРНОГ И УПРАВНОГ ОДБОРА

Решењем Владе РС у 2025. разрешен је дужности управник др Владимир Пишталo, као и чланови Управног одбора у саставу:

- проф. др Никола Кајтез, председник
- књижевник Драган Јовановић Данилов, члан
- проф. др Ненад Крстић, члан
- проф. др Биљана Chroneos Красавац, члан
- дипл. библиотекар саветник Мирјана Станишић, члан

Такође, решењем Владе РС разрешен је дужности и Надзорни одбор у саставу:

- др Гордана Ђоковић, председник
- МА Предраг Вукашиновић, члан
- дипл. библиотекар саветник Емина Чано Томић, члан

Решењем Владе РС дана 17. јула 2025. године именована је за в.д. управника Јасмина Нинков, дипломирани библиотекар саветник.

Решењем Владе РС дана 3.07. 2025. именован је нови сазив Управног одбора у саставу:

- проф. др Чедомир Антић, председник
- проф. др Александар Милановић, члан
- проф. др Драгиша Бојовић, члан
- виши дипл. библиотекар, Горица Шкипина, члан
- дипл. библиотекар саветник Слађана Стојаковић, члан

Решењем Владе РС дана 3.07. 2025. именован је нови сазив Надзорног одбора у саставу:

- дипл. правник Леонида Поповић, председник

- дипл. економиста Дејан Ђурић, члан
- дипл. библиотекар Биљана Курбалија, члан

У току 2025. године, одржане су 2 седнице Надзорног одбора и 8 седница Управног одбора Народне библиотеке Србије.

Надзорни одбор

На седници Надзорног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-264/1 одржаној 27. фебруара 2025. године донете су следеће одлуке:

- Одлука да се одобрава Извештај о раду и пословању Народне библиотеке Србије за 2024. и да се предлаже Управном одбору да исти усвоји
- Одлука да се одобрава Финансијски извештај Народне библиотеке Србије за 2024. и да се предлаже Управном одбору да исти усвоји
- Одлука да се одобрава Извештај о попису средстава и извора средстава Народне библиотеке Србије за 2024. годину

На седници Надзорног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-264/2 одржаној 18. децембра 2025. године донета је следећа одлука:

- Одлука о конституисању Надзорног одбора Народне библиотеке Србије, именованог Решењем Владе Републике Србије 24 Број 119-6714/2025 од 3. јула 2025. године

Управни одбор

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101- 264/1 одржаној 27. фебруара 2025. године, донете су следеће одлуке:

- Одлука о усвајању извештаја о раду и пословању Народне библиотеке Србије за 2024. годину
- Одлука о усвајању финансијског извештаја
- Одлука о усвајању извештаја о ревизији фонда Народне библиотеке Србије

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-173/2 одржаној 25. маја 2025. године, донете су следеће одлуке:

- Одлука о усвајању измена и допуна финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2025. годину
- Одлука о проглашењу старе и ретке библиотечке грађе за културно добро од великог значаја

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-173/3 одржаној 17. јула 2025. године, донете су следеће одлуке:

- Одлука о конституисању Управног одбора Народне библиотеке Србије, именованог Решењем Владе Републике Србије 24 Број 119-6711/2025 од 3. јула 2025. године.
- Одлука о доношењу Предлога програма рада Народне библиотеке Србије са предлогом Финансијског плана за 2026. годину
- Одлука о усвајању измена и допуна финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2025. годину

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-263/4 одржаној 22. јула 2025. године, донета је следећа одлука:

- Одлука о образовању Комисије за примопредају дужности између разрешеног управника Народне библиотеке Србије др Владимира Пиштала и именованог вршиоца дужности управника Јасмине Нинков.

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-263/5 одржаној 21. августа 2025. године, донете су следеће одлуке:

- Доношење пословника о раду Управног одбора Народне библиотеке Србије
- Одлука о измени Предлога програма рада и Предлога финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2026. годину
- Одлука о усвајању измена и допуна финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2025. годину

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-263/6 одржаној 17. октобра 2025. године, донета је следећа одлука:

- Одлука о усвајању измена и допуна финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2025. годину

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-263/7 одржаној 12. децембра 2025. године, донете су следеће одлуке:

- Доношење Статута Народне библиотеке Србије
- Упознавање Управног одбора Народне библиотеке Србије са упоредним прегледом организације пословања и услова за рад националних библиотека Србије, Данске, Шведске, Аустрије, Бугарске и Хрватске
- Информација о изградњи подземне гараже у Скерлићевој улици
- Усвајање посебних мера за остваривање и унапређивање родне равноправности у Народној библиотеци Србије за 2026. годину

На седници Управног одбора Народне библиотеке Србије број 0101-263/8 одржаној 31. децембра 2025. године, донете су следеће одлуке:

- Одлука о усвајању измена и допуна финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2025. годину
- Усвајање Финансијског плана Народне библиотеке Србије за 2026. годину